

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Utrùm & quomodo attributa divina distinguantur inter se, & ab
essentia divina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

Disputatio II. Articulus III.

11

RESPONSIO III.

Essentia Dei strictè sumpta, non consistit in intellectione actuali, neque in ratione entis spiritualis à se.

Prob. 1. pars. Nam intellectio actualis, cum sit operatio, non potest esse quid primum in Deo, secundum nostrum modum concipiendi: nam supponit facultatem intelligendi, nec Deus intelligit actu, nisi quia potest intelligere; unde secundum nostrum modum concipiendi, intellectio actualis fuit in Deo à potentia intellectiva, quam etiam potentiam aliunde emanare concipimus, nempe ex essentia.

Prob. 2. pars. Quia similiter spiritualitas, sive immaterialitas non est quid primum in Deo, sicut nec perfectitas. Nam ratio spiritus, sicut & ratio substantiæ, supponit aliquid in Deo, unde fuit, secundum nostrum concipiendi modum, nempe afeitatem: Deus enim est substantia & spiritus, quia est ens à se. Ergo, &c.

Obj. contra 1. partem. Inter gradus, quibus nature constituuntur, supremus & perfectissimus est gradus intelligendi. Ergo ad illum pertinere debet prima ratio constitutiva Dei; & consequenter prima ratio constitutiva Dei non potest esse, nisi intellectio purissima, & actualissima. *R.* Inter gradus, qui constituunt naturas creatas, supremus & perfectissimus esse gradum intelligendi; at præter hunc gradum dari adhuc alium superiorem, nempe gradum essendi à se, qui soli Deo competit, & habet omnes alias conditiones, necessarias ad constituendam essentiam Dei strictè dictam.

Obj. contra 2. partem. Spiritualitas, sicut & perfectitas, est de essentia Angeli strictè sumpta. Ergo & de essentia Dei strictè sumpta. *R.* N. conseq. Ratio negandi est, quia spiritualitas & perfectitas sunt quid primum in Angelo, non in Deo. *Dices.* Ergo spiritualitas & perfectitas sunt accidentia in Deo. *R.* Esse accidentia metaphysica in Deo, & proprietates eius essentia strictè sumpta. *At inquit.* Sunt de substantia Dei. Ergo non sunt accidentia. *R.* Dist. Sunt de substantia Dei, si per substantiam Dei intelligis eius entitatem, C. Si per substantiam Dei intelligis eius essentiam strictè dictam, N. Unde N. etiam conseq. Nam illud omne est accidens metaphysicum, quod est extra essentiam rei strictè dictam, licet sit de eius entitate, ut patet in risibilitate respectu hominis.

RESPONSIO IV.

Essentia Dei strictè sumpta, consistit in afeitate, seu in existentia à se.

Prob. Afeitas habet omnes conditiones necessarias ad constituendam essentiam Dei strictè dictam. Ergo, &c. *Prob. ant. 1.* Afeitas est maxime intrinseca Deo: duo enim tantum dicit, nempe existentiam, & modum huius existentia, quandam scilicet sufficientiam, & independentiam ab omni causa efficiente: quæ duo sunt Deo maxime intrinseca. 2. Afeitas est ita Deo propria, ut faciat eum differre ab omni alio. Solus enim Deus est ens à se, & cætera omnia sunt entia ab alio, ut demonstratum est superiori Disputatione. 3. Afeitas facit Deum differre primò ab omni eo, quod non est Deus: nam est omnium rationum, quæ Deo insunt, prima secundum nostrum modum concipiendi. 4. Est secundum nostrum modum concipiendi radix omnium aliarum perfectionum divinarum, sive soli Deo convenient, sive communes sint Deo & creaturis. Deus enim omnes alias perfectiones, quas habet, habet quia est ens à se, ut

Declaratur 1. Est ens necessarium, quia est ens à se: habet enim summam necessitatem existendi, quia habet plenissimam sufficientiam ad existendum. 2. Est ens æternum, quia est ens à se: nam est ens æternum, quia est ens summè necessarium, & est ens summè necessarium, quia est ens à se, ut modò probatum est. 3. Deus est substantia, quia est ens à se. Nam per illud convenit illi perfectas, per quod illi repugnat inalicetas. At inalicetas repugnat illi, quia est à se. 4. Deus est spiritus, quia est à se: nam per illud convenit illi esse spiritum,

per quod illi convenit esse substantiam immaterialem potius quam materialem. Hoc autem convenit illi, quia est ens à se. Hoc ipso enim quod habet supremum & perfectissimum gradum existendi, exigit esse quiddam est melius esse. Propter eandem rationem Deus est sapiens, iustus, misericors, potens, &c. 5. Deus habet facultatem intelligendi, & volendi cum libero arbitrio, quia est ens à se. Habet enim hæc omnia, quia est spiritus; & est spiritus, quia est ens à se, ut probatum est. 6. denique, Deus est omnipotens, omnisciens, immensus, &c. quia est ens à se: nam hoc ipso quod est ens à se, non habet unde limiteretur in ulla sua perfectione.

Obj. Afeitas, quæ talis, est mera negatio: nam Deus dicitur à se merè negativè, quatenus scilicet est ens improductum, & nullam habens causam sui. Ergo afeitas non potest constituere essentiam divinam, cum sit aliquid positivum, *R.* N. ant. & probationem eius. Nam afeitas sonat quidem negationem, at importat perfectionem, maxime positivam, huic negationi substratam, nempe plenissimam sufficientiam ad existendum. Sed

Nota 1. Existentiam esse de essentia Dei strictè sumpta: nam est aliquid primum in Deo, secundum nostrum modum concipiendi, quia in Deo existere à se, est quid primum, secundum nostrum modum concipiendi; nec existere à se in Deo, prius est, quam existere, ut per se patet. Unde hæc propositiones: Deus est ens à se: Deus est: Deus est suum esse: sunt propositiones essentielles. Hinc hoc nomen, *Qui est*, est maxime proprium Dei; & Moysi querenti nomen Dei, Deus aptissime respondit, Exod. 3. *Ego sum, qui sum. Sic dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos.* Hæc autem propositiones: Deus est substantia: Deus est spiritus: non sunt strictè loquendo essentielles: in illis enim, ut constat ex dictis, prædicatum non est de essentia subiecti strictè sumpta.

Nota 2. Deum non posse propriè definiri, quia non habet genus. Et verò si habet, vel est ens, vel substantia, vel spiritus. Nihil horum dici potest. Non primum. Quia genus propriè dictum præscindit à differentiis, & vicissim. At nec ens præscindit à differentiis, nec differentia ab ente, ut probatum est à nobis in Metaphysica. Non secundum, aut tertium. Nam genus propriè dictum est quid primum in re. At nec substantia, nec spiritus, est quid primum in Deo. Deus tamen optimè describitur: Ens à se existens: Substantia à se existens: Spiritus à se existens: quia in his propositionibus tota essentia Dei strictè sumpta exprimitur.

Nota 3. Deum non posse propriè reponi in categoria substantiæ. Illud enim solum propriè reponitur in prædicamento substantiæ, de quo substantia prædicari potest tanquam genus. At substantia de Deo non prædicatur tanquam genus, sed solum tanquam attributum ex afeitate proficiens. Ergo, &c. Potest tamen Deus utcumque reponi in illa categoria; quia, cum substantia sit univoca Deo & creaturis, potest utcumque sic institui prædicamentum. Substantia alia est materialis, alia immaterialis. Immaterialis constituit spiritum. Spiritus alius est à se, alius ab alio. Spiritus à se est Deus, &c.

ARTICULUS. III.

Utrum & quomodo attributa divina distinguantur inter se & ab essentia divina.

Nota 1. Attributum divinum sumi potest dupliciter: latè & strictè. Attributum divinum latè sumptum, est illud omne, quod de Deo potest verè affirmari. Hoc sensu afeitas ipsa est attributum Dei. Attributum divinum strictè sumptum, est ea omnis perfectio, quæ Deo jam constituto in suo esse, advenit secundum nostrum modum concipiendi, ut sapientia, iustitia, &c. De attributis divinis hoc modo sumptis deinceps agitur.

Nota 2. Distinctio est formaliter, vel saltem consequenter, negatio identitatis. Unde ea dicuntur distincti, quorum unum non est aliud. Distinctio autem alia est realis, alia rationis. Realis est negatio identitatis

tatis in sensu reali, & ea distinguuntur realiter, quorum unum non est aliud in sensu reali. Distinctio rationis est negatio identitatis in sensu præcisivo; & ea distinguuntur ratione, quorum unum non est aliud in sensu præcisivo. Quia autem hoc ipso unum non est aliud in sensu præcisivo, quod conceptus unius diversus est à conceptu alterius; distinctio rationis consistit in diversitate conceptuum, & ea distinguuntur ratione, quæ habent diversos conceptus.

Nota 3. Distinctio rationis alia est rationis ratiocinantis, alia rationis ratiocinatae. Nam diversitas conceptuum, quæ facit distinctionem rationis, vel fundatur in re & extra intellectum, vel in intellectu tantum. Si fundatur in intellectu tantum, facit distinctionem rationis ratiocinantis tantum. Talis distinctio reperitur inter rationem prædicari & rationem subiecti in eodem homine. Nam fundamentum concipiendi eundem hominem, modò ut prædicatum, modò ut subiectum, totum est in intellectu, modò prædicante aliquid de homine, modò hominem de aliquo. Jam verò si diversitas conceptuum fundatur in re, & extra intellectum, facit distinctionem rationis ratiocinatae. Talis distinctio reperitur inter animalitatem & rationalitatem ejusdem hominis; nam animalitas & rationalitas ejusdem hominis diversos habent conceptus; & fundamentum hujus diversitatis existit in re, & extra intellectum.

Nota 4. Entitas simplex & indivisibilis potest æquivalere multis realiter distinctis & diversis in ordine ad præstandos effectus diversos, & operandum inadæquatè; ita ut possit præcisè operari, ut æquivaleret uni, perinde ac si nullo modo æquivaleret alteri. Sic anima rationalis, quantumvis simplex & indivisibilis in se, æquivaleret duobus animabus, quarum una esset sentiens tantum, & altera tantum intelligens; & dum v. g. sentit, operatur inadæquatè. Tunc enim non magis operatur, ut æquivalens animæ tantum intelligenti, quam si ei nullo modo æquivaleret.

Nota 5. Vi hujus æquivalentiæ in re, quantumvis simplici & indivisibili, reperitur distinctio virtualis; quia vi hujus æquivalentiæ, res, quantumvis simplex & indivisibilis, habet virtutem multorum realiter distinctorum & diversorum in ordine ad diversos effectus præstandos, & ad operandum inadæquatè, perinde ac si re ipsa esset aggregatum ex multis realiter distinctis & diversis. Hinc res, quantumvis simplex & indivisibilis, vi prædictæ æquivalentiæ habet, ut possit diversis & inadæquatis conceptibus exprimi ab intellectu nostro. Quidni enim v. g. anima rationalis representari posset uno conceptu præcisè ut æquivaleret animæ sentienti tantum, & altero conceptu præcisè ut æquivaleret animæ intelligenti tantum; cum re ipsa utrique æquivaleret, & tam possit operari præcisè ut æquivaleret uni, quam si non æquivaleret alteri; & ita tam possit obijci intellectui præcisè ut æquivaleret uni, quam si non æquivaleret alteri. His præsuppositis, sit

R. E S P O N S I O I.

Attributa divina nec inter se, nec ab essentia divina distinguuntur realiter. Est de fide.

Prob. 1. Ex Conc. Later. sub Innocentio III. c. 1. & 2. ubi definitur naturam divinam esse omnino simplicem, qualis protectò non esset, si attributa inter se & ab essentia divina distinguerentur realiter. Tunc enim natura seu substantia divina componeretur ex multis realiter distinctis. 2. Ex Conc. Rhemensi in causa Gilberti Porretani celebrato, in quo Episcopi, a. 1. Symboli, definiunt Deum esse se ipso sapientem, magnum, æternum, unum, Deum. Attributa igitur divina sunt una & eadem entitas cum essentia divina. 3. Ex S. Bernardo, lib. 5. de Consideratione, c. 7. ubi sic ait: *Multa dicuntur esse in Deo, & quidem sanè catholicèque, sed multa unum. Alioquin si diversa putemus, non quaternitatem habueris, sed centenitatem.* 4. Ex axioma theologico: *In divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio.* Atqui attributa divina nec inter se, nec cum essentia divina habent relationis oppositionem. In Deo enim relationis

oppositio non reperitur; nec reperiri potest, nisi inter ea quorum unum procedit ab alio realiter. Ergo, &c. 5. Denique ratione. Quia si attributa divina distinguerentur realiter inter se & ab essentia divina, posset cogitari aliquid melius Deo: illud scilicet, in quo attributa & essentia essent unum & idem realiter. Nam, ut ait S. Bernardus loco laudato: *Vero iudicio natura simplex multiplici antefertur.*

R. E S P O N S I O II.

Attributa divina nec inter se, nec ab essentia divina distinguuntur formaliter ex natura rei. Est contra Scotum.

Prob. Si attributa divina inter se & ab essentia distinguuntur formaliter ex natura rei, certè quia, ut vult Scotus, quidditas unius non est quidditas alterius, nemine cogitante. Atqui hoc falsum est. Ergo, &c. Prob. min. Nam falsum est v. g. quòd quidditas intellectus diversa sit à quidditate voluntatis, nemine cogitante. Nam in Deo intellectus & voluntas sunt una & eadem planè res, nempe entitas divina, quæ concepta præcisè ut est vis intelligendi, dicitur intellectus; & concepta præcisè ut est vis volendi, dicitur voluntas. Ex quibus

Adhuc argumentor sic. Eatenus quidditas intellectus divini diversa est à quidditate voluntatis divinæ, quatenus quidditas entitatis divinæ, ut relucens in uno conceptu præcisivo, diversa est à quidditate ejusdem entitatis divinæ, ut relucens in alio conceptu præcisivo. Patet ex modò dictis. Atqui harum quidditarum entitatis divinæ diversitas supponit aliquas mentis nostræ operationes, nempe duos conceptus inadæquatos & diversos, quibus entitas divina subjacet, & quibus sublati, tolleretur omnis diversitas: illis enim sublati, remaneret simpliciter entitas divina, & inter entitatem divinam atque entitatem divinam simpliciter, nulla potest esse diversitas. Ergo diversitas quidditarum intellectus divini & voluntatis divinæ, supponit aliquas mentis nostræ operationes, & consequenter non est, nemine cogitante.

Obj. 1. In Deo intellectus verè negatur de voluntate, & vicissim. Ergo distinguuntur formaliter ex natura rei. *R. N.* conseq. Nam in Deo intellectum verè negari de voluntate, & vicissim, nihil aliud est, quam entitatem divinam, ut relucens in uno conceptu, verè negari de se ipsa, ut relucens in alio conceptu, & vicissim; quia scilicet entitas divina, sumpta præcisè ut relucet in uno conceptu, non est eadem illa entitas, sumpta præcisè ut relucet in alio conceptu; sed est aliquid diversum non solum actu ex parte conceptus præcipientis, sed etiam virtualiter & æquivalenter ex parte objecti præcisive representati.

Dices. Illa distinguuntur independentè ab intellectu, quorum unum de alio verè negatur. *R. Dist.* Quorum unum de alio verè negatur independentè à conceptibus, rem eandem & simplicem inadæquatè & præcisive representantibus, C. Secus, N. *At inquires.* Non potest idem de se ipso negari. *R. Dist.* Non potest idem de se ipso negari simpliciter, & antequam diversis & inadæquatis conceptibus subjaceat, C. Non potest idem de se ipso negari secundum quid, & prout subjacet diversis & inadæquatis conceptibus, N. Sic verè dicitur: Entitas divina, sumpta præcisè ut subjacet conceptui A, non est eadem entitas, sumpta præcisè ut subjacet conceptui B. nam revera diversa est tum actu ex parte conceptuum, qui sunt inadæquati & diversi, tum virtualiter & æquivalenter ex parte objecti.

Dices. De intellectu divino & voluntate divina verè affirmantur contradictoria. Nam verè dicitur: Intellectus generat, voluntas non generat. Ergo, &c. *R. N.* ant. Nam ad prædicata contradictoria requiritur, ut idem affirmetur, & negetur simpliciter, sive ut id præcisè negetur, quod affirmatur. At cum dicitur: Intellectus generat, voluntas non generat, non affirmatur & negatur idem simpliciter, nec præcisè negatur id, quod affirmatur; sed idem de eodem affirmatur sub uno respectu, & negatur sub alio: Sensus enim est: Entitas divina, quæ æquivaleret duabus entitatibus realiter

liet distinctis, quarum una esset vis intelligendi tantum, & altera vis volendi tantum, generat, quā aequivaleret uni, nempe entitati, quæ esset vis intelligendi tantum, non quā aequivaleret alteri, nempe entitati, quæ esset vis volendi tantum. Breviter, generat, præcisè quā vis intelligendi, nullo modo quā vis volendi. In quo nulla est contradictio. Alioquin in Deo intellectus & voluntas non formaliter ex natura rei, sed realiter distinguerentur inter se.

Obj. 2. Ex Scripturis & Patribus attributa sunt multa in Deo. Ergo habent inter se aliquam distinctionem, non nisi formalem ex natura rei. Ergo, &c. *R.* Attributa divina, & quidem ante omnem mentis operationem, esse multa virtualiter & fundamentaliter. Sunt multa virtualiter, quia entitas divina, licet in se simplicissima, aequivaleret multis realiter distinctis in ordine ad diversos effectus præstandos, & ad operandum inadæquatè. Sunt multa fundamentaliter, quia entitas divina propter æquivalentiam illam, quam habet, præbet intellectui nostro fundamentum sufficiens, ut eam diversis & inadæquatis conceptibus repræsentet, & sic repræsentando, extrinsecè & intentionaliter in multa dividat. At attributa divina non sunt multa actu & formaliter, nisi cum entitas divina actu repræsentatur diversis & inadæquatis conceptibus, & per diversos illos atque inadæquatos conceptus actu in multa dividitur extrinsecè & intentionaliter.

Obj. 3. Qui cognoscit intuitivè, videt rem, ut est in se: simplicem, si est simplex; multiplicem verò, si est multiplex. Sed in cognitione, qua se ipsum intuetur Deus, intellectus divinus relucet ut distinctus à voluntate divina. Ergo, &c. *R.* In cognitione, qua se ipsum intuetur Deus, intellectus divinus relucet ut distinctus à voluntate divina virtualiter & fundamentaliter in ordine ad conceptus nostros, quatenus Deus videt entitatem suam æquivalere multis entitatibus realiter distinctis, quarum una esset tantum vis intelligendi, & altera tantum vis volendi, & posse aliquid, ut aequivaleret entitati, quæ esset tantum vis intelligendi; quod non potest, præcisè ut aequivaleret entitati, quæ esset tantum vis volendi, & vicissim; sicque præbere sufficiens fundamentum diversis & inadæquatis conceptibus, quorum uno præcisè exprimitur ut vis intelligendi, & altero præcisè ut vis volendi. At verò in cognitione, qua se ipsum intuetur Deus, intellectus divinus non relucet ut actu distinctus à voluntate divina, imò verò relucet ut actu indistinctus. Deus enim videt idem, nempe entitatem suam esse intellectum & voluntatem; vel si vis, videt intellectum & voluntatem suam esse unam & eandem planè entitatem, unam & eandem omnino quidditatem, æquivalentem pluribus quidditatibus, quarum una esset tantum vis intelligendi, & altera tantum vis volendi.

Dices. At Deus per cognitionem, qua se ipsum intuetur, videt Filium generari per intellectum, non per voluntatem. *R.* Deum hoc eatenus videre, quatenus videt Filium generari per entitatem divinam, quā vis est intelligendi, non quā vis est volendi; seu, quod idem est, per entitatem divinam, quā aequivaleret uni entitati, quæ esset tantum vis intelligendi, non quā aequivaleret alteri entitati, quæ esset tantum vis volendi. Hoc autem videndo, Deus non præcinit: non enim habet, nec habere potest conceptum inadæquatos, sed unica cognitione intuitiva cognoscit omne cognoscibile.

RESPONSIO III.

Attributa divina inter se & ab essentia divina distinguuntur ratione.

Est contra Eunomium Arianum, qui attributa divina inter se & cum essentia divina idem planè esse tum re tum ratione, contendebat, ut patet ex ipsiusmet verbis apud Gregorium Nyssenum, oratione 12. contra illum. *Non aliud quid est vita, inquit, quam essentia, ne aliqua compositio in simplici natura intelligatur, in id quod participat, & quod participatur, notione divisa; sed idem (tum re, tum ratione) quod est vita, est etiam essentia.* Unde volebat

attributa inter se & ab essentia, sola diversitate vocabulorum differre. Sed contra illum

Prob. Resp. Scriptura, Patres, & Concilia loquuntur de attributis & essentia divina, tanquam de multis. Ergo re ipsa multa sunt in aliquo sensu, non in sensu reali, aut formaliter ex natura rei, ut probatum est. Ergo superest, ut multa sint in sensu præcisivo. Ergo distinguuntur in sensu præcisivo. Nam ubi est multitudo, ibi est ejusdem rationis distinctio. *Prob. ant.* Nam 1. sic loquitur Christus, Joan. c. 16. *Omnia quaecumque habet Pater, mea sunt.* 2. Gregorius Nazianzenus ad hæc Christi verba alludens, sic ait oratione 44. *Omnia quaecumque habet Pater, sunt Filii præterquam quod ingenuus non est.* 3. Idem habet Conc. Florent. in Litteris unionis: *Omnia, quæ Patris sunt ipse Pater unigenito Filio suo gignendo dedit, præter esse Patrem.* Ergo, &c.

Prob. 2. Ratione. In divinis intellectus generat, voluntas non generat. Voluntas spirat, intellectus non spirat. Essentia, idem dic de omnipotentia, aliique attributis, nec generat, nec spirat. Ergo ista omnia inter se differunt plus quam vocabulis, nam si solis nominibus differrent, quidquid affirmaretur de uno, affirmaretur pariter de cæteris; & quidquid negaretur de uno, negaretur pariter de cæteris, ut per se manifestum est.

RESPONSIO IV.

Attributa divina inter se aut ab essentia divina distinguuntur ratione ratiocinata.

Prob. Nam diversimodè concipiuntur cum fundamento in re. Ergo distinguuntur ratione ratiocinata. Conseq. patet ex not. 3. *Prob. ant.* Nam essentia & attributa divina sunt ipsa deitas, quæ, licet omnino simplex & indivisibilis in se, aequivaleret, imò & superemineret innumeris entibus realiter inter se distinctis, in ordine ad innumeros effectus præstandos, & ad operandum inadæquatè; ita ut tam posset operari præcisè ut aequivaleret uni, quam si non æquivaleret cæteris. Atqui hæc æquivalentia, vel, si vis, supereminetia entitatis divinæ, præbet intellectui nostro sufficientissimum fundamentum illam diversis & inadæquatis conceptibus exprimendi. Hoc ipso enim quod entitas divina habet æquivalentiam, aut supereminetiam illam, habet quantum est ex se, ut tam possit diversis & inadæquatis conceptibus exprimi, quam si esset compositum quoddam, vel aggregatum ex innumeris entibus realiter inter se distinctis. Ergo, &c.

Obj. 1. Ex Conc. Rhemeni sub Eugenio III. in Deo essentia & personæ distinguuntur ratione. Sic enim loquitur contra Gilbert. Porret. *In Theologia inter essentiam & personam ratio non distinguit.* Ergo multò minus attributa divina inter se aut ab essentia divina distinguuntur ratione. *R. N. ant.* Ad *prob. R.* Synodus his verbis damnare distinctionem realem essentiam inter & personas, quam admitteret Gilbertus Porretanus. Pro quo,

Nota. Gilbertus Porretanus tria docebat. 1. Duplicem esse rationem distinguendi, unam scilicet mathematicam, & alteram theologiam. 2. Rationem mathematicam eam esse, quæ logicè distinguit ea, quæ non sunt in re distincta, rem videlicet eandem & simplicem diversis & inadæquatis conceptibus repræsentando; rationem verò theologiam eam esse, quæ non distinguit, nisi ea quæ sunt in re distincta. 3. Essentiam & personam in divinis distingui secundum rationem theologiam, non secundum mathematicam tantum; hoc est, distingui realiter, non verò logicè tantum. Hanc autem realem distinctionem damnat Synodus, & in ea damnanda ipsis Porretani verbis utitur.

Obj. 2. Attributa divina non possunt distingui ratione, quin concipiantur ut multa. Atqui non possunt nisi malè concipi ut multa. Ergo, &c. *R.* Dist. maj. Quin concipiantur ut multa, hoc est, quin concipiantur esse multa; ita ut intellectus affingat illis distinctionem intrinsecam & realem, N. maj. Hoc est, quin concipiantur

tur per modum multorum, ita ut tam diversis conceptibus repræsententur, quam si essent multa intrinsecè & realiter, C. maj. Sic autem essentiam & attributa divina repræsentari nihil vetat: quamvis enim res simplex non possit concipi esse multa, seu esse aggregatum ex multis realiter inter se distinctis, potest tamen concipi per modum multorum, seu per modum aggregati ex multis realiter distinctis; hoc est, tam diversis & inadæquatis conceptibus concipi, quam si esset multa, seu aggregatum ex multis realiter distinctis, modò habeat virtutem multorum, & æquivalcat aggregato ex multis realiter distinctis, in ordine ad diversos effectus præstandos, & ad operandum inadæquatè.

Obj. 3. Res simplex, quantumcumque æquivalcat multis realiter distinctis, hoc ipso quòd est simplex, & caret partibus realiter distinctis, non potest concipi inadæquatè: non enim potest concipi, quin tota concipiatur. Ergo unus & idem est conceptus attributorum & essentiae divinæ, communis omnibus. Ergo non distinguuntur ratione. R. N. ant. & probationem ejus. Licet enim non habeat partes formales, potest tamen concipi inadæquatè, seu concipi, quin tota concipiatur, quia habet partes virtuales, tot scilicet, quot sunt ea, quibus æquivalat: & nihil vetat eam concipi uno conceptu secundum unam partem virtuales tantum, & alio conceptu secundum aliam partem virtuales tantum, & ita deinceps. Sicut enim partes illæ virtuales, quas habet, æquivalent partibus realiter distinctis, in ordine ad diversos effectus præstandos, & ad operandum inadæquatè; ita & illis æquivalent in ordine ad posse diversis conceptibus repræsentari.

Dices. Partes etiam virtuales repugnant rei simplici, & indivisibili in se. R. N. Ratio est, quia partes virtuales non faciunt numerum actualem, nec ullam actualem distinctionem important in re cujus sunt partes: sunt enim in recto ipsa res, cujus sunt partes. Sic in Deo pars virtualis, quæ constituit ejus essentiam, est entitas divina ut æquivalens, &c. Pars virtualis, quæ constituit Deum omnipotentem, est eadem entitas divina ut æquivalens, &c. Et ita de cæteris. Unde partium virtualium multiplicitas non tollit simplicitatem, sed solum cum ea conjungit eminentiam quandam & amplitudinem: neque magis repugnat in re simplici esse partes virtuales, quam repugnat rem simplicem, ob perfectionem suam, seclis imperfectionibus, quas importat realis compositio, æquivalere composito ex multis partibus formalibus, & inter se realiter distinctis. Ex dictis,

Observa. Cognosci rem simplicem, & non totam cognosci, nihil aliud est, quam cognosci unam partem virtuales rei simplici, non cognita alia ejusdem parte virtuali. Item cognosci unam partem virtuales rei simplici, non cognita alia ejusdem parte virtuali, nihil aliud est, quam cognosci rem simplicem ut æquivalentem uni entitati, & non cognosci ut æquivalentem alteri entitati distinctæ & diversæ. Item rem simplicem cognosci totam, est eam cognosci secundum omnes partes virtuales, & secundum omnes æquivalentias, quas habet; seu est eam cognosci, quantum æquivalat. Unde res simplex tam potest cognosci, & non cognosci secundum quid; tam potest cognosci, & non tota cognosci, quam res composita ex partibus realiter distinctis.

ARTICULUS IV.

Quid senserit Gilbertus Porretanus circa distinctionem essentiae divinæ ab attributis, & attributorum ab invicem.

NOta, Gilbertus Porretanus Pictavorum Ecclesiam rexit sæculo duodecimo. Cum in quodam Clericorum suorum Conventu aliqua sermoni, quem tunc habebat, circa SS. Trinitatem inseruisset erronea, apud Eugenium III. accusatus est à duobus Ecclesiae suae Archidiaconis, quibus se socium adjunxit Bernardus Abbas Claravallensis, quem adversarium Gilbertus expertus est

acerrimum. Rhemis Concilium Eugenius in causa Gilberti habuit, ubi non confirmata fidei professione, quam Bernardus cum aliis Synodi Patribus, inconsultis, qui tunc Rhemis aderant, Cardinalibus, ediderat, contra Gilbertum definiit, ne aliqua ratio in Theologia inter naturam & personam divideret, neve Deus divina essentia diceretur in sensu ablativi tantum, sed etiam nominativi. His præsuppositis, quaeritur utrum Gilbertus attributa divina inter se & ab essentia divina distinxerit realiter, aut formaliter ex natura rei.

R E S P O N S I O.

Gilbertus Porretanus non distinxit realiter, aut formaliter ex natura rei attributa divina ab invicem, aut ab essentia divina.

Prob. Ex S. Bernardo, quem certè nemo dicit ignorasse sententiam Gilberti. Itaque lib. 5. de Consideratione c. 7. S. Doctor contra Gilbertum disputans, probat primò, omnia absoluta in Deo esse unum & idem realiter, ex eo quòd Deus sit ens, quo nihil melius cogitari potest, & simplicitas in perfectionibus melior sit, quam realis multiplicitas. *Quid est, inquit, Deus? Quo nihil melius cogitari potest. Multa dicuntur esse in Deo, & quidem sane catholiceque: sed multa unum. Alioquin si diversa putemus, non quaternitatem haberis, sed centenitatem. Verbi causa, dicimus magnum, bonum, justum, & innumera talia: sed nisi omnia unum in Deo & cum Deo consideres, habebis multiplicem Deum. Mihi verò non deest, quod cogitem melius ejusmodi Deo tuo. Quæris quid? Mera simplicitas: vero iudicio natura simplex multiplici antefertur.* Tum Gilberti & ejus assecutorum ad hoc argumentum responsum, ac proinde sententiam eorum subijcit. Scio, inquit, quod ad id respondere solent. Non multa, inquit, sed unam tantum divinitatem, quæ omnia illa sunt, Deo ut sit, conferre asserimus. Sententiam autem adversariorum sic expositam refutat eodem principio. Nam sic pergit: *Asseritis ergo, etsi non multiplicem, duplicem Deum: & non ad merum simplex pervenistis, neque ad id quo melius cogitari non potest. Tam non est simplex, quod vel uni fuerit obnoxium forma, quam nec virgo, vel uni cognita viro. Securus loquor, ne is quidem, qui vel duplex est, erit meus: habeo enim meliorem. Esto quod hunc numero & duplici anteponomam, sed planè præ simplici sperno. Meus Deus ipse catholicè est. Tam non habet hoc & illud, quam non hæc & illa. Est qui est, non quæ est. non formis substas, ut omne quod factum est. Sed neque forma, ut istis (Gilberto & ejus asseculis) visum est. Magna laus videlicet Deo, ut se ab informitate vindicat, forma una esse contentum. Hoc est dicere, cetera pluribus, Deum non nisi uni debere quod est. Igitur, teste S. Bernardo, Gilbertus cum suis sentiebat, Deum, hac scilicet voce, Deus, supponente pro persona divina, uni tantum formæ debere, quod est; forma unica contentum esse; non habere hæc & illa, sed solum hoc & illud; uno verbo, divinitatem solam, quæ etiam se ipsa est magnitudo, bonitas, justitia, & cetera omnia attributa absoluta, Deo, ut sit, conferre, hoc est, conferre Deo, ut sit Deus, magnus, bonus, justus, omnipotens, &c. Ergo Gilbertus non distinguebat essentiam divinam ab attributis, aut attributa ab invicem, sed e contra docebat essentiam & attributa esse unam & eandem realiter formam, unam & eandem entitatem, divinitatem scilicet; & in hoc tantum errabat, quòd formam & entitatem hanc, non realiter, sed solum virtualiter multiplicem, velle esse realiter distinctam à proprietatibus relativis.*

Obj. Ille realiter distinxit in Deo essentiam ab attributis, & attributa ab invicem, qui docuit Deum esse justum, bonum, sanctum, Deum per formas, quæ à se invicem discrepant, & quæ non sunt Deus. Atqui hoc docuit Gilbertus, teste S. Bernardo. Sic enim loquitur S. Doctor Serm. 80. in Cantica, de sententia Gilberti: *Recedant à nobis, charissimi, recedant novelli, non dialectici, sed heretici, qui magnitudinem, quæ magnus est Deus, & item bonitatem, quæ bonus, sed & sapientiam, quæ sapiens, & justitiam, quæ justus, postremo divinitatem, quæ Deus est, Deum non esse impie disputant.*

Divi-